

MESTSKÝ PRIESTOR - STRATY A ZISKY PEŠIEHO ŽIVOTA

URBAN SPACE - LOSSES AND VICTORIES OF PEDESTRIAN LIFE

Ing. arch. Silvia Bašová, Ph.D.; Ing. arch. Lucia Štefancová, Ph.D. ¹

¹ STU Bratislava, Fakulta architektúry, Námestie Slobody 19, Bratislava 812 45, Slovensko

ABSTRAKT

Živé, pulzujúce mesto je predpokladom a základom plnohodnotného urbánneho života. Typické prekážky ku komplexnému využitiu jeho verejných priestorov sú hlavne: podhodnotený priestor pre život peších, nízka atraktivita parteru ulíc a spoločenského využitia námestí, hluk dominantnej automobilovej dopravy, znečistenie, riziko nehôd, dehumanizácia a pod. Dvadsať prvé storočie volá po verejných priestoroch príjemných pre peších, priateľským k ich priamym užívateľom, priestoroch s čitateľnou identitou a možnosťou stretnutia. Vybrané príklady bratislavských verejných priestorov a verejných priestorov z Európy vyhodnocujú a porovnávajú straty, zisky a nádeje pretvorenia VP pre mestskosť, identitu, kvalitu či zapamätateľnosť pre účastníka deja - návštevníka. Tiež ponúkajú stratégiu „domino efektu“ pre mestské priestory príjemné pre peších, pre „city friendly spaces“.

Kľúčová slova: verejný priestor, identita, faktory mestskosti, urbánny život, zapamätateľnosť, obraz mesta

ABSTRACT

A vivid pulsating city is a premise and the essential substance of an active urban life. The typical obstacles for complex using of city public spaces are mainly: undervalued space for pedestrians, low attractiveness of street frontages and social use of squares, increased traffic, pollution, risk of accidents, dehumanization etc. Twenty-first century calls for public spaces pleasant for walking, users friendly areas with readable identity and the possibility of meetings. Selected examples of Bratislava public spaces and public spaces of other European cities evaluate and compare the losses, victories and hopes of possible transformations for the urbanity, identity, quality and memorability for the participants of the street action - the visitors. Selected cities also offer possible strategies of positive "domino effect" for urban spaces called "the city friendly pedestrian spaces". Recognition of the major role of pedestrians in urban life, necessity of balance in eco - urban structures and vision of appropriate social behavior afford the city a chance to emphasize the quality of public spaces.

Key words: public space, identity, urban factors, urban life, memorability, image of the city

1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Živé, pulzujúce mesto je predpokladom a základom plnohodnotného urbánneho života. Mestské priestory by mali byť obľúbené, príjemné, atraktívne. Mnohé reálne priestory sú však v skutočnosti hluché, prázdne, neútlivé, preťažené dopravou a tým určené pre peších len na nevyhnutné „prejdenie“. Najvýznamnejšie námestia a ulice mesta tvoria hierarchickú kostru mestskej štruktúry a majú ponúkať aj najvyššiu kvalitu urbanity. Už zo skúsenosti vývoja dejín mestských štruktúr sú overeným priestorom a istotou, ktorá akoby nepodliehala času a premenám. Hlavné námestie je stála urbánna priestorová scéna, ktorá svojou organizáciou a polohou výrazne napomáha orientácií v meste, dodáva mu atmosféru a identitu. Súčasné európske mestá vyzdvihli historické jadrá miest a ich nosné

priestory, ale ostatné námestia ostávajú v procese premien a stále hľadajú náplň, štruktúraciu, identitu a vitalitu. Typické prekážky k ich plnohodnotnému využitiu sú hlavne: podhodnotený priestor pre život peších, nízka atraktivita parteru ulíc a spoločenského využitia námestí, hluk dominantnej automobilovej dopravy, znečistenie, riziko nehôd, dehumanizácia. Dvadsiate prvé storočie volá po verejných priestoroch príjemných pre peších, priateľským k ich priamym užívateľom, priestoroch s identitou a možnosťou stretnutia. „Práve ako protiváha k tolkej nepriamej komunikácii a všadeprítomnému súkromnému priestoru získava priame stretávanie ľudí, používanie svojich zmyslov bezprostrednej interakcie takú atraktivitu.“ [4].

Funkčný model využívania verejného priestoru mesta sa počas histórie neustále mení. Mení sa aj vnímanie toho, čo všetko ľudia považujú za verejné priestory. Napriek odlišnostiam však môžeme definovať tri funkcie, ktorým mesto slúžilo vždy. „Mesto vždy fungovalo ako miesto zhromažďovania, obchodu a dopravy.“ [4] Námestia a ulice boli miestami stretávania, kde občania mohli pestovať kontakty medzi sebou navzájom i s návštevníkmi mesta, kde si vymieňali informácie o meste a spoločnosti a kde sa odohrávali dôležité udalosti: korunovácie, procesie, slávnosti, stretnutia občanov a verejné tresty. Mesto fungovalo tiež ako trhovisko, ponúkajúce tovary a služby a možnosť ich výmeny. Kvalita urbánneho života sa týka hlavne kvalitatívnej stránky života mesta ako celku, predovšetkým vo vzťahu k jeho obyvateľom a návštevníkom.

Obr.1: Základné funkcie VP (zľava: 1. zhromažďovanie / Rím, 2. obchod / Budapešť, 3. doprava / Barcelona). Foto: 1 - S. Bašová, 2,3 - L. Štefancová.

2 MESTSKÉ PRIESTORY PRÍJEMNÉ PRE PEŠÍCH

Straty pešieho života:

- absencia dominantných peších trás
- enormný nárast automobilovej dopravy
- absencia atraktivity, kultúrnej sily a identity miest mesta
- slabé artikulovanie verejných priestorov
- nízka mestskosť, funkčná prázdnota a nuda na námestiach
- úbytok vitálnych funkcií z centra
- privatizácia verejného priestoru

Obr.2: Príklady strát pešieho života (zľava: križovatka Tomášikova - Drieňová ulica, lávka do Auparku, Florencia, podchod na Trnavskom Mýte). Foto: L. Štefancová.

Zisky pešieho života:

- kvalitný obraz mesta z horizontu chodca
- atraktivnosť, variantnosť priestorov
- príjemná klíma a atmosféra miest
- zapamätateľnosť miest
- pohyb, relax a pobyt vo verejnom priestore
- komunikatívnosť priestorov, interaktívnosť funkcií

Obr. 3: Príklady ziskov pešieho života (zľava: 1-3 Hlavné námestie v Bratislave, 4 Riverpark). Foto: S. Bašová.

Nádeje pretvorenia mestských priestorov na mestotvorné miesta:

- scenár pešieho mesta zdola i stratégia zhora
- interaktívne scenáre premeny mestských priestorov na víziu pešieho mesta

2.1 Verejné priestory v európskych mestách

V súčasnom globalizovanom svete sa stierajú rozdiely medzi krajinami aj mestami. Všade sa nachádzajú série rovnakých firemných dizajnov a značiek, rovnaké autá, jednotný spôsob obliekania a pod. Zaniká identita miest aj ich ťažiskových priestorov. Napriek tomu sa pomocou faktorov mestskosti dajú mestá rozanalyzovať podrobnejšie a tým vyjadriť ich zapamätateľné špecifiká, súvisiace s identitou.

Vybrané príklady miest dokumentujú, v čom spočíva ich mestskosť, straty a zisky pešieho života, identita, nádeje pretvorenia verejných priestorov na mestotvorné miesta či zapamätateľnosť pre návštevníka. Faktory a princípy mestskosti sú univerzálne prvky, ktoré podporujú vitalitu a tým trávenie času vo verejných priestoroch. „Urbánný priestor by mal byť čitateľný nielen keď ideme po ulici, ale aj keď spomíname. Priestorová a časová čitateľnosť majú rovnaký význam.“ [8] Výber 5 miest súvisí s rôznorodosťou a kontrastmi, ktoré sú pre verejné priestory dôležité.

Mestský priestor - straty, zisky a nádeje pretvorenia pešieho života			
Európske mesto (abecedne)	Straty pešieho života	Zisky pešieho života	Nádeje pretvorenia
Atény 	<ul style="list-style-type: none"> ■ chýbajúca jedinečná identita VP a slabá zapamätateľnosť ■ markízy zneprehľadňujú fasády a výšky budov ■ zdevastované VP s veľkým množstvom odpadu 	<ul style="list-style-type: none"> ■ univerzálna identita mesta vo forme kaviarní a balkónových terás s markízami do V=6m ■ dominujú arkády s aktívnym parterom ■ prevádzka automobilov len jednosmerne 	<ul style="list-style-type: none"> ■ vízia uzavretia niektorých automobilových komunikácií v prospech chodcov

Mestský priestor - straty, zisky a nádeje pretvorenia pešieho života - pokračovanie			
Bratislava 	<ul style="list-style-type: none"> ■ monofunkčné a rozvoľnené panelové obytné zóny ■ podpora automobilizmu ■ čierne stavby a lobbying developerských spoločností ■ množstvo prieluk a nevyužívaných pozemkov vo vnútornom meste 	<ul style="list-style-type: none"> ■ rôzne typy a mierky VP ■ orientácia na princípe zvyšovania hustoty mestských blokov smerom k centru ■ dominanty nadmestského významu ■ prírodné charakteristiky a ich pešia dostupnosť 	<ul style="list-style-type: none"> ■ podpora rekonštrukcie objektov aj VP ■ podpora absentujúcej mestskosti
Budapešť 	<ul style="list-style-type: none"> ■ absencia námestí ako miest stretávania sa - množstvo dopravných križovatiek ■ nevyužitý potenciál nábřeží ■ podpora automobilizmu nad pešou dopravou, ohrozovanie chodcov aj cyklistov ■ mestskosť sa tvorí v bočných a pokojných uličkách 	<ul style="list-style-type: none"> ■ zapamätateľnými a orientačnými faktormi sú najmä akcentovanie mestských blokov na nárožniach ■ lokalizovanie najstarších budapešianskych stavieb na nižšej nivelete ako dobudované mesto ■ dominujú fontány ■ množstvo parkových úprav s posedením 	<ul style="list-style-type: none"> ■ podpora pešieho pohybu ■ podpora bezpečnosti chodcov pomocou vegetácie ■ mesto na vode
Florenca 	<ul style="list-style-type: none"> ■ neprípustné žiadne moderné zásahy vo vnútornom meste ■ mesto s absenciou výhradne peších zón ■ všetky VP prístupné autám a skútram ■ pešie trasy v šírke 70cm 	<ul style="list-style-type: none"> ■ „kolíska kultúry“ s absolútne zachovaným mestským jadrom ■ podvedomá orientácia v meste na princípe rovnakých profilov VP, z ktorých v priehľadoch sú viditeľné dominantné architekt. objekty alebo ich veže 	<ul style="list-style-type: none"> ■ vegetácia v kvetináčoch s tieniacou funkciou ■ vytváranie posedení a pobyt. plôch
Innsbruck 	<ul style="list-style-type: none"> ■ strohá architektúra ■ málo orientačných bodov ■ rozvojové osi s primárne adminin. budovami rovnakého charakteru ■ živelnosť cyklo - dopravy 	<ul style="list-style-type: none"> ■ moderné mesto s vysokou kvalitou prevedenia VP ■ rôznorodosť a atraktivita ■ podpora zorných miest s výhľadmi ■ využívanie zmeny terénu 	<ul style="list-style-type: none"> ■ podpora originality budov na jestvujúcich kvalitných VP
Viedeň 	<ul style="list-style-type: none"> ■ turisticky preťažená hlavná pešia tepna HJM ■ chýbajúce identické uzly mimo CMZ ■ absencia relaxačných príležitostí v jadre mesta ■ kontrast areálu Wien-Mitte s okolím a napojením na jadro 	<ul style="list-style-type: none"> ■ kompaktné centrum plnohodnotnej kvalitnej urbánnej štruktúry ■ zachovaná objemná substancia historickej štruktúry mesta s aktuálnou vitalitou ■ zapojenie parkov v CMZ do línií pešieho života HJM 	<ul style="list-style-type: none"> ■ väčšie využitie relaxu nábřežia Dunaja ■ viac VP s témou kultúrnych podujatí

Tab. 1: Verejné priestory príjemné pre peších - vybrané príklady európskych miest a porovnanie strát, ziskov a nádejí pretvorenia ich VP. Foto: L. Štefancová

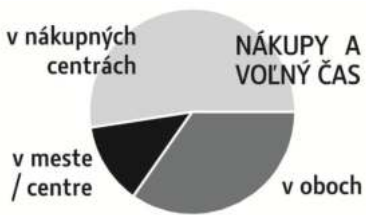

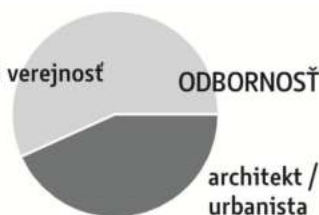
2.2 Verejné priestory v Bratislave

„Rovina komplexného vyhodnotenia kvality verejných mestských priestorov môže byť sústredená len na určité ťažiskové kritéria a preto môže byť len čiastočne objektivizovaná a vykazovaná.“ [1] Hlavné mesto sa prezentuje ťažiskovou mestskou štruktúrou a sústredenie sa na kultúrne a spoločenské dianie v HJM a v CMZ. Tak sa prirodzene počíta v najvýznamnejších verejných priestoroch viac s návštevníkmi domácej a turistickej klientely ako s účasťou vlastných obyvateľov. Tento prístup „turistickej arény“ je však dosť jednostranný. Komplexnosť kvalitných verejných priestorov musí integrovať svojich obyvateľov i návštevníkov v spoločnej priestorovej scéne a variantnej osnove dynamických i statických funkcií. Chybný dôraz na výraznú atraktivitu pre turistov redukuje príjemné bývanie v centre, čím znižuje jeho prirodzenú schopnosť byť súčasťou kvalitnej urbanity tých najvýznamnejších štruktúr mesta. Centrum Bratislavy má pred sebou voľbu: pretvárať verejné priestory s akceptáciou domáceho obyvateľstva, s podnetmi rozvoja miešaných funkcií, s dôrazom na potreby detí a mladých, alebo stagnovať v dôraze na exkluzívnosť a turistický ruch. Len vhodná previazanosť atraktívnych funkcií s bázičnou funkciou bývania má šancu odolať komerčným pohľadom na downtown.

Dnešní obyvatelia miest vnímajú verejné priestory Bratislavy nie z hľadiska toho, čo je vo vlastníctve štátu a čo je v súkromných rukách. Ako verejné vnímajú všetky priestory, kam môžu vstúpiť bez ohľadu na dĺžku trvania počas dňa. Vitalita námestí a nábřežia, ulíc, pasáží a nádvorí je v sústredení do obnoveného historického jadra mesta a ako komerčným magnetom je verejnosť vťahovaná do nákupných centier. K návštevnosti nákupných centier prispieva aj „monofunkčnosť, nedostatok zariadení občianskej vybavenosti a pasivita parteru obytných zón, v ktorých nedošlo k realizácii ťažiskových a mestotvorných funkcií a foriem.“ [3]

V roku 2012 prebehol štatistický prieskum, ktorý bol zameraný na zistenie vzťahu domácich obyvateľov a návštevníkov k mestu a k verejným priestorom. Ďalej bolo monitorované zistenie názorov na developerské projekty a nákupné centrá, zistenie pozitívnych zážitkov, ktoré prináša pobyt vo verejných priestoroch mesta a pod. Z prieskumu vyplynulo, že ľudia vo verejných priestoroch Bratislavy oceňujú kontrasty historických a moderných objektov, fontány, aleje a atrakcie. V spomienkach ľudí na iné mestá dominujú námestia, atmosféra a posedenie v kaviarňach. V tab.1 je popísaných 6 záverov, ktoré Bratislavčania opísali v súvislosti s rozvojom verejných priestorov.

Záver z štatistického prieskumu* o verejných priestoroch v Bratislave	
Vyhodnotenie:	Vybrané príklady respondentov:
1. Najdôležitejšie formy verejného priestoru sú rovnocenne námestia a parky.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Hviezdoslavovo nám. ■ Medická záhrada
2. Drobné elementy VP s vysokým vplyvom na zapamätateľnosť sú fontány a alejová vegetácia.	<ul style="list-style-type: none"> ■ fontána na Nám. Slobody, Dulovom nám.
3. Obyvatelia opisujú ako kladnú vlastnosť Bratislavy najmä: <ul style="list-style-type: none"> ■ výhodnú polohu, ■ známu dominantu, ■ pešiu dostupnosť, ktorá umožňuje prejsť mesto a mať zážitky ■ automobilovú dostupnosť, ktorá zabezpečí rýchly presun mestom. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ príroda v okolí a lesoparky ■ Bratislavský hrad, Devín, Kamzík, Most SNP, Dunaj ■ pešia dostup. do 1h ■ automobilová dostupnosť do 20min

Záver z štatistického prieskumu* o VP v Bratislave - pokračovanie			
4.	Ľudia nakupujú primárne v nákupných centrách 53,60%, až potom v meste a centre ako takom 16,80%. Využívanie oboch uviedlo 29,60% respondentov.	 <p>NÁKUPY A VOLNÝ ČAS</p> <p>v nákupných centrách</p> <p>v meste / centre</p> <p>v oboch</p>	najvyhládavanejšie NC: <ul style="list-style-type: none"> ■ Aupark, ■ Eurovea ■ Centrál
5.	Viac ako 50% ľudí sa na nové developerské projekty teší a porovnáva to s „vydarenými projektami“. Pri otázkach na vlastný názor sú napokon ľudia skeptickí a nových developerských zásahov sa skôr obávajú.	 <p>je mi to jedno</p> <p>nie</p> <p>záleží, či sa to stavia niekde blízko môjho bydliska</p> <p>áno</p> <p>TEŠÍTE SA NA NOVÝ DEVELOPERSKÝ PROJEKT ?</p>	polarita názorov: <ul style="list-style-type: none"> + Eurovea - Aupark - Riverpark - rozostavané projekty (OD Ružinov, Twin City)
6.	Základom úspešnosti pri výstavbe nového komplexu, zóny, alebo budov je: 1. vytvorenie dostatočne veľkého verejného priestoru, ktorý bude obsahovať veľa trávnatých prístupných plôch na oddych (architektonicko-krajinárske návrhy priestorov, kríky a iné formy nie sú nutné) 2. zachovanie a sprístupnenie min. 1 historickej stavby, ktorá je súčasťou miesta 3. vytvorenie komplexu, ktorý bude rôznorodý, t.j. využíva rôzne výšky, materiály, kontrasty, rôzne typy mobiliáru, veľa vstupov a pod. 4. umožnenie dostatočného parkovacieho potenciálu a toaliet zadarmo		Eurovea a Centrál ako pozitívne developerské investície
<p>*štatistický prieskum [9]: - autorka a spracovateľka L. Štefancová - v období 22.07.2012 - 05.08.2012, odpovedalo 135 respondentov na 18 otázok v čase cca. 30 minút. Prieskum prebiehal osobnou formou, formou sociálnych sietí a e-mailovým vyplnením.</p>			 <p>laická verejnosť</p> <p>ODBORNOSŤ</p> <p>architekt / urbanista</p>

Tab. 2: - Závěry zo štatistického prieskumu o verejných priestoroch v Bratislave.

2.3 Vyhodnotenie verejných priestorov vybraných európskych miest

Vybrané príklady bratislavských verejných priestorov a verejných priestorov z Európy komparovali straty, zisky a nádeje pretvorenia verejných priestorov pre mestskosť, identitu, kvalitu či zapamätateľnosť pre účastníka deja - návštevníka. Tiež ponúkli stratégiu „domino efektu“ pre mestské priestory príjemné pre peších - „city friendly pedestrian spaces“. Domino efekt ako reakcia spustená malou zmenou, ktorá bezprostredne ovplyvní najprv len svoje najbližšie okolie, ale postupne sa rovnakým spôsobom šíri aj do vzdialenejších oblastí. Domino efekt spôsobuje, že aj malá lokálna zmena môže mať globálny následok.

Sústava malých zmien spustená podnetom pre riešenie otázky dominancie peších v meste, sprevádzaná profesionalitou a za účasti verejnosti bola veľmi úspešne spustená napr. v Dánsku, pod vedením Jan Gehla, neskôr teamu Gehl Architects. Začiatky princípu siahajú k myšlienke dôrazu na

vzťah medzi urbánnym prostredím a kvalitou života jeho obyvateľov. Mestá pre ľudí, ako silná idea, je dodnes ťažiskovou témou projektov tohto zoskupenia, dnes už so zastúpením v 50-tich krajinách sveta a s prínosom pre tvorbu verejného priestoru vo viac ako 250 mestách sveta.

Peší pohyb a miesta zastavenia peších - dva póly jednej skutočnosti, dva póly akcentu na peší život v meste vychádzajú z dôležitosti vnímania mesta z horizontu chodca. Význam orientácie podľa dominant a akcentov je potrebný pre dynamiku pešej chôdze, približovanie sa k cieľu. Námestia, ako cieľové destinácie pohybu, sa potom stávajú scénou pre pobyt a zotrvanie. Pri vnímaní celku námestia sa jeho účastníci nakoniec zamerajú na určité miesto, alebo sústavu miest, ktoré ich zaujmú a pritiahnú. Význam miesta, tu tvorí jednak celé námestie, ale aj jeho časť, atraktívne miesto, ktoré dáva jedinečnú možnosť zažiť konkrétny dej na námestí, alebo oddych v jeho pozíciách sedení. Takto námestie evokuje okrem svojej stálej funkčnej ponuky možnosť prezentácie rozmanitých voľných aktivít (umelecké vystúpenia na pódiumoch, živé sochy, animácie a pod.). Následne vidno obľubu a preferenciu určitých námestí v hodnotení ich návštevníkmi. Najviac preferované priestory nakoniec reprezentujú najvyššiu kvalitu mestských centier a tie signalizujú kvalitu miest.

Podľa prieskumov kvality života v mestách s vyhodnotením 223 top miest z celého sveta z roku 2013 nadnárodnej spoločnosti WCRR [7], je zaujímavosťou dominancia najvyššej kvality u európskych veľkých a stredných miest. Top mestom sa stala Viedeň. Prvenstvo mesta Viedne v danom hodnotení, je prekvapujúce. Potvrďuje skvelú vyváženosť klasického a vitálneho konceptu mesta, spojeného s perspektívami kultúrno – sociálneho rozvoja, v opore o vysoko rozvinutú urbánu a technickú infraštruktúru. Ďalej nasledujú v rebríčku kvality mestá: Zürich, Auckland, Mníchov, Vancouver, Düsseldorf, Frankfurt, Ženeva atď. Tento prieskum upozorňuje na trendy, ktoré môžu pomôcť urbanistom a architektom k úspešnosti ich konceptov. Pre mesto sú tieto prieskumy výhodnou orientáciou v rozhodovaní pre ďalší rozvoj v danom mestskom priestore, a to nielen v zmysle urbánnej kvality, ale aj v zmysle návratnosti vložených investičných prostriedkov.

Obr.4: Ako by Bratislava mohla vyzerať? Návrhy na lepšiu Bratislavu pre chodcov a cyklistov prostredníctvom drobných zásahov vo verejných priestoroch. Autor vizualizácií: Tony Antoniacci, člen Cyklokoalície.

3 ZÁVERY

Je úspešnosť verejných priestorov merateľná? Čiastočne áno. Ale v podstate veci nejde o merateľnosť, ide skôr o fungujúce princípy. Ide aj o posun v stratégií prístupu k premenám ulíc, námestí, nábreží a parkov.

Úspešnosť a vitalita mesta súvisia s dôrazom na verejné priestory. Nielen z hľadiska mestskej správy a tvorby územných plánov, ale hlavne v spektre spolurozhodovania a spoločnej línie dotvárania mesta s jeho priamymi účastníkmi – obyvateľmi, aktivistami, inštitúciami a tvorcami dizajnu mesta. Experti na kvalitu a stabilitu mestských štruktúr hľadajú parametre zlepšovania života v dôraze na vitálne mestské priestory. Súčasné mestá nemôžu stavať svoj imidž len na extravagantnej architektonickej

prezentácii. Urbánne deficity života v meste signalizujú nevyhnutnosť stratégie tvorby kvalitných mestských priestorov v participácii všetkých účastníkov, s dôrazom návštevníkov a tiež na domácich obyvateľov. Tento princíp dáva humánny rozmer logike územného fungovania. Podmienky eko - prežitia sa viažu v mestách čím ďalej tým viac na mieru a mierku človeka ako jednotlivca a jeho možností života v spoločenstve mesta. Mesto, ktoré uznáva dominanciu peších, potreby rovnováhy eko – urbánnych štruktúr a víziu sociálnej kultúry za spolupatričnosti jeho obyvateľov, má šancu položiť **dôraz na verejné priestory a zvyšovať ich kvalitu**. Variantnosť urbánnej ponuky pre rôzne zoskupenia návštevníkov na námestiach je podmienkou mestských stratégií, ktoré môžu prispieť k spokojnosti a obľúbenosti daných miest. Je potrebný dôraz na využitie priestorov pre rôzne aktivity, na stretnutia rôznych vekových kategórií a na ponuku variantnej kultúry, oddychu i komercie. Takto môže prirodzene stúpať humánna a kultúrna dimenzia urbánneho života. Póly živej mestskosti: kvalitné námestie, park, nábrežie a pešiu ulicu vytvárajú mesto viac priateľským, pozývajú k zastaveniu, stretnutiu, k využitiu funkčnej ponuky daných priestorov.

„City friendly pedestrian spaces“ dodávajú mierke človeka pôvodný význam a vracajú identitu do uzlových polôh, ale aj tam, kde už bola urbánym rozmachom nerozvážne devastovaná. Urbánna akupunktúra, s princípom sledovania života zdola, drobné zásahy, ktoré spôsobia želaný spätný efekt v programe celkového prosperovania mestských priestorov môžu posunúť existujúce verejné priestory na **priateľské pre peších**, čo je aktuálna šanca premien nielen pre Bratislavu.

Použitá literatúra

- [1] Bašová, S. Urbánna vitalita. In: *Alfa* 2/2014. Bratislava: Fa STU, 2014. s.19.
- [2] Bencová, J. Hore, dole, vpravo, vľavo. In: *Downtown, princípy a prednosti vnútromestskej štruktúry*. Bratislava: Fa STU, 2006.
- [3] Czafík, M. - Vráblová, E. Tvorba diferencovaného obytného prostredia v panelových bytových domoch a sídliskách ako nástroj zvýšenia sociálnych väzieb obyvateľov. In: *Komplexná obnova bytových domov 2014*. Bratislava: STU, 2014. 183 s. s.95.
- [4] Gehl, J. - Gemzoe, L. *Nové mestské prostory*. 1.vyd. Šlapanice: Vydavateľství ERA, 2002. 264s.
- [5] Jenks, M. - Burton, E. - Williams, K.: *Compact Cities and Sustainability*. London: Spon Press, 1997.
- [6] Kuxo, M. *Ako by Bratislava mohla vyzerat'? Pozri si krásne vizualizácie od cyklokoalície*. [online] 23.9.2011. Dostupné na: [<http://shiz.sk/articles/view/634>].
- [7] Porada, B. 2012 Worldwide City Rankings Reveal Important Regional Trends. [online] In: *ArchDaily*.7.4.2013. Dostupné na: [<http://www.archdaily.com/356449/2012-worldwide-city-rankings-reveal-important-regional-trends/>].
- [8] Rodríguez, Y. M. L.: *Princípy urbanistickej rekonštrukcie v aglomerovaných sídlach veľkých miest*: dizertačná práca. Bratislava: Fa STU, 2000. 193s.
- [9] Štefancová, L. *Valorizácia mestotvorných štruktúr*: dizertačná práca. Bratislava: Fa STU, 2014. 143s. s.118.